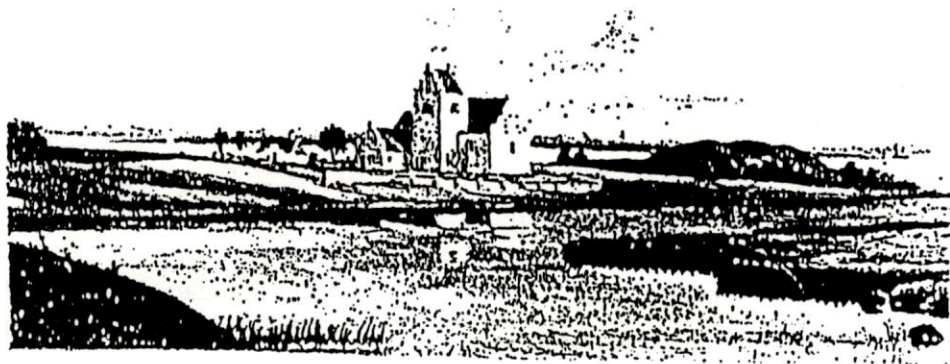

1997 7. årgang No. 3

Lokalhistorisk Arkiv & Forening

INDHOLD:

Nyt fra arkivet	side 2
Nyt fra foreningen	side 2
Stormfloden 1872	side 3
Fra Præstø Avis 1897.....	side 5
Nekrolog	side 7
Sensommerturen.....	side 10

Præstø Lokalhistoriske Arkiv.

Bestyrelsen for
Præstø lokalhistoriske Arkiv:

Ingrid Dall (formand)
Elsie Björklund (arkivleder)
Hans Olsen (kasserer)
Frits Fabricius (næstformand)
Lilli Henningsen
Søren Kæregaard (komm. valgt)

Lokalhistorisk Forening

Bestyrelsen for
Lokalhistorisk Forening:

Elsie Björklund (formand)
Kim Pedersen (kasserer)
Steffen Lyng Sørensen (sekr.)
Hans Olsen
Ole Hansen
Suppl.: Bodil Møller
Jens Bjerre Tybjerg

>>>> 000 <<<<

Udgivere:
Lokalhistorisk Arkiv og Lokal-
historisk Forening.

Arkivets åbningstider:

Hver mandag fra kl. 17.00 -
19.00 og den første lørdag i
hver måned fra 10.00 - 12.00

Kommende Arrangementer:

Tirsdag d. 21. okt. 1997:
Foredrag af Jes Kroman om
småskibsbyggeri.

Torsdag d. 13. nov. 1997:
Foredrag af Heidi Pfeffer om
kloge mænd og koner

>>>> 000 <<<<

Har du stof til bladet eller
kommentarer til vore artikler,
hører vi gerne fra dig !
Ring evt. til Ingrid Dall,
tlf.: 5599 2439.

Stormfloden 1872.

I år er det 125 år siden Danmark blev ramt af den frygteligste stormflod i vort lands historie. Det var tirsdag den 12. og onsdag den 13. november 1872. Årsagen til denne naturkatastrofe var, at en vestlig storm havde drevet store vandmasser ind i Skagerak mellem Jylland og Norge. Da vindretningen slog om til nordøst blev vandet drevet sydpå ned i bæltene og sundet. Her stødte de på vandmasser, som kom fra den Botniske bugt og vandet stemmedes op i Østersøen og forårsagede oversvømmelser i det nordlige Tyskland og sydlige Danmark. Her i Sydsjælland gik det meget ud over Jungshoved, godt en fjerdedel af sognet blev sat under vand, men det krævede heldigvis ingen menneskeliv.

Med hjælp fra Poul Dehn. Langebæk Lokalhistoriske Arkiv, er vi i stand til at give en ret udførlig beskrivelse af situationen.

I **Vordingborg Avis** lørdag den 16. nov. 1872 står således:

- "Den orkanagtige Storm i Natten mellem Tirsdag og Onsdag samt sidstnævnte Dag har overalt i Landet anrettet stor Skade og talrige Søulykker vil vist snart spørges rundt om fra.

I Præstø har Stormens Ødelægelser været ganske forfærdelige, det hedder i Bs. Av. for i Torsdags:

I Tirsdags Aftes begyndte Vandet at stige, men var endnu temmelig roligt. Kl. 3 om Morgenen gik Vandet med rivende Hast ind i de lavere liggende Ejendomme, og op ad Formiddagen stod den halve Del af Byen under Vand. Al Hjælp udenfra var afskaaren. Kreaturerne var tidligere paa Dagen bragt i Sikkerhed, og Beboerne reddedes i Baade, som sejlede i Gaden op forbi Apoteket, som ligger midt i Byen. Havnen frembød et rædselsfuldt Skue, Stenpillerne ved Skibsbroen skylledes bort, Jerngelænderet reves i Stykker og Bølgerne slog op paa Taget af det toetages høje Havnemagasin.

Paa Jagten "Kjerlina" af Karlskrona kappedes Rigningen og kort Tid efter faldt Masten overbord. Skibet havde Aftenen forud søgt Nødhavn her og det lykedes det ogsaa, efter den lidte Overlast, at ride Stormen af. To andre Skibe gik det ikke saa heldigt. Galeasen "Elisabeth" af

Flensborg, Kapt. L. Bune, omtrent fuldt lastet med Egetømmer, bestemt til Svendborg, sank ved Bolværket, og kort efter gik Skonnerten "Christian" af Rønne, Kapt. H.J. Rønne, kommende fra England med fuld Ladning Kul ogsaa under. Skipper P. Larsen af Præstø fik Forenden revet af sin Jagt. Jagten "Elisabeth" og Peter Poulsens Storbaad samt Muddermaskine drev op i Alleen til Nysø. Alt Mandskab lykkedes det at redde, men paa Hesteskoen ved Fed og ved Bønsvig Strand ser det nok sørgeligt ud. Saa vidt vides ligger der en Snes Havarister, og der er gaaet Mandskab derud i Morges. Ved Mørkets Frembrud sank Vandet, og i Dag er har man et forfærdeligt Skue af Ødelæggelsen, som Byen umuligt kan oprette ved egen Hjælp. Mange Huse er Ødelagt, Murene styrtet sammen, Bohave splintret, Varelagre tilintetgjort. Toldkammerbygningen har lidt meget, Arkivet og Pengene er til dels ødelagt, Skibsbroen og Skibsværftet ligeledes; Telegrafene er afbrudt; paa Spadserevejen er Granplantagerne og hele Alleer bortskyllet og Skrænterne eksisterer ikke mere. Den store Banke bag Kirkegaarden er borte, og Søen har slikket op til Begravelserne, som vel ligger en halv snes Alen i Vejret, og der er Fare for at denne Del af Kirkegaarden styrter sammen. Politiet har truffet alle Foranstaltninger til at komme Beboerne til Hjælp. Der er skaffet Husly til de vandlidte, og Omegnens Beboere er tilsagt med Vogne og Mandskab for at rydde Vejene, men denne Hjælp forslaar ikke, og der bliver en vid Mark af Velgjørenheden."-
(citater slut)

Og det var jo ikke kun Præstø, men ogsaa kystområderne det gik ud over. Der berettes om utallige strandinger. Ved Kindvig strandede der en stor jagt fra Svendborg. Besætningen på 3 mand druknede og blev begravet på Mern Kirkegård. En beretningen om denne stranding, skrevet af L. Ingemann findes i arkivet, hvis nogen skulle være interesseret.

En af de mest dramatiske begivenheder udspillede på Kindvig Enge, hvor et ægtepar og deres spædbarn måtte opholde sig på husets loft i 3 døgn uden mad og drikke. De blev reddet af 2 unge mænd fra Sageby. Også denne beretning, som er fortalt af parrets søn, findes i arkivet.

Der var sket store skader på mange lave jorder, værst var det gået ud over nogle husmandslodder ude ved Harsagre i Stavreby. Der blev lavet en landsindsamling til fordel for de stormflodsramte. Af dem der fik erstatning var der bl.a. en husmandskone i Stavreby. Det fortælles, at da hun skulle hente pengene hos den daværende sognerådsformand S.V.Olsen på Stenstrupgård, blev de udbetalt i sølv. Konen skulle have ca. 100 kr., de fyldte så meget i sølvpenge at hun måtte bære dem hjem i sit forklæde.

Illustreret Tidende sendte tegneren og digteren Holger Drachmann herved for at beskrive ødelæggelserne, han lavede denne tegning fra Bønsvig strand

I Historisk Samfunds årbog for 1952 fortæller Nanna Ingerslev, som var 7 år på tidspunkt:

"En mørk, kold, blæsende efterårmorgen gik Johanne og jeg ned til skolen, men nåede ikke længere end til apotekets gadetrappe. Herfra og så langt vi så, var gaden overskyttet af vand så højt, at der ligefrem gik

bølgetoppe hen over det. Vi tog hinanden i hånden og løb hjem. Her sad fader ved morgenbordet i dyb tavshed, da vi busede ind i stuen og råbte: "Vi kan ikke komme i skolen, for hele gaden er fuld af vand!" - "Sludder" sagde fader. Men vi lod os ikke standse som ellers af den faderlige myndighed, - vi fortsatte: "Jo, der går store bølger helt op til apotekerens trappe, og mænderen var der ude i lange støvler, ja de sejler med både i vandet!". Så kom fader på benene, i overtøjet og ned ad gaden.

Stående ved vinduerne så vi, hvorledes folk vandrede frem og tilbage for at hjælpe beboerne i den overstrømmede vestlige del af byen; gamle mennesker støttede man og børn indpakkede som tøjbylter blev båret. En af vore skolekammerater, den 7 år gamle Hanne Petersen, så vi som "fedtelam" på ryggen af en arbejdsmand. Hendes fader var nylig død og stod i sin kiste nede i en bagbygning, hvor vandet kom ind og tumlede med kisten, så enken siden grædende fortalte, at da de kom derned "stod Pedersen lige på sit hoved". (citater slut)

Dette er et barns oplevelse, men Nanna Ingerslev var kendt for sin gode hukommelse og fortælleevne. Hun skildrer også hvordan ødelæggelserne var gået ud over alt og alle i Præstø. "Men", skriver hun videre, "de mærkeligste beretninger fik vi af en af de "vandlidte" selv. Mest indtryk på mig gjorde frk. Nathalie Hardts fortælling om hvordan vandet stod ½ alen op over gulvet i hendes sovekammer, da hun vågnede. Hun måtte stå op i sengen og klæde sig på, og så kom sagfører Bjerre og tog hende "som et barn i sine arme" og bar hende ud i en båd, der blev roet hen til apotekets trappe, hvor hun sattes i land. "Men da han vadede ud gennem stuen med mig, sejlede kammerpotten som en lille jolle bag efter os!" endte hendes beretning.

Og så hørte vi om fromme, gamle Børre, der havde reddet sig og grisen op i et loftskammer, hvorfra han ikke var til at rokke, skønt bølgerne gik højt i stuerne under ham. Han var i Guds varetægt, forsikrede han".

Ingrid Dall.

Fra Præstø Amts Avis for hundrede år siden.

11. August.

Paa Grisejagt i Præstø.

Medens deres Ejer sørgede for egen Forplejning i en Beværtning blev 3 Pattegrise kjede af deres ensomme tilværelse paa Markedet. De banede sig Vej ud igjennem Sækkens Lærred for at drage ud i den vide Verden. Nogle Tilstedeværende, som af Medlidenhed med Ejeren begav sig paa Grisejagt, naaede at faa dem indfanget, den ene dog først da den var naaet ud paa Enden af Havnemolen.

3. September..

Naar man sælger Øl.

Opsynsmanden ved Strandegaards Dyrehave har af og til forsynet de Besøgende i Skoven med Øl for Betaling. Herom var der indkommet Anmeldelse til Birkekontoret i Præstø, og foranlediget heraf - det fortælles også at vedkommende var kommen for Skade at sælge en Bajer til Politiassistenten - maatte Opsynsmanden erlægge en Bøde af 10 Kr. Dette til Underretning for de mange besøgende i Strandegaards Dyrehave, at de, naar de gjæster Skoven, selv medbringer Øl, saafremt de ønsker noget af denne Vare.

26. August.

Ny Skole i Allerslev.

I Sommeren 1898 vil der blive opført en ny Skolebygning i Allerslev, da den nuværende ikke længer tilfredsstiller Tidens krav til en saadan.

21. September.

Arbejdsnedlæggelse ved havnen.

Fire Arbejdere, Medlemmer af Fagforeningen, nægtede Mandag Morgen at gaa i Arbejde hvis Arbejdslønnen ikke blev forhøjet fra 2 Kr.25 Øre til 2 Kr.50 øre. Arbejdsgiveren var ikke til Sinds at give den ønskede Forhøjelse. Fire andre Fagforeningsmedlemmer gik derimod i Arbejde paa de sædvanlige Betingelser. Det synes saaledes at mangle ikke saa lidt paa Sammenholdet hos Fagforeningen i Præstø.

De gøende Hunde.

En Hund forskrækkede en Aften Hesten for en Vogn, Saa at den blev ustyrlig og Kusken faldt af og forslog sin ene Skulder. I Retten gik Hundens Ejer ind paa, at holde Hunden bunden og betalte den tilskadekomne 10 kr. i Erstatning.

3. December.

Fra Gaden.

En mand, der havde faaet ikke saa lidt over Tørsten, ravede Fredag Aften hen ad Præstø Gade. Her mødte han et Par Lærlinge, og inden de saa sig for, var de tre i Totterne paa hinanden midt paa Gaden, hvor der hurtigt samlede sig en taknemmelig Tilskuerkreds. Pryglene trak Bjørnetrækkeren af med ind i en Beværtning, formodentlig for at skylle dem godt ned.

18. December

Ungdomslogen "Præstøs Haab" er Navnet paa den nye Ungdoms loge af N.I.O.G.T. Logen, blev stiftet Mandag Aften med 11 Medlemmer. Dens Mødeaften er Mandag aften.

27. August.

Galgenfrist

En paa Præstø Arbejdsanstalt anbragt Cigarmager holder af en Gang imellem at tage sig en Friluftstur. Efter den sidste, der havde indbragt ham fem Dages Arrest i Korsør, var han lige kommen hjem, da han søndag Nat atter flygtede fra Anstalten. Turen blev dog af meget kort Varighed, thi allerede Torsdag kom der Anmeldelse fra Kjøge om, at Cigarmageren der sad under Laas og Slaa. Forinden han igjen ser Præstø, er hans Strafferegister rimeligvis forøget med nogle Dages Straf for Betleri og Løsgænger.

4. September.

Præstøs "farende Svende"

Den tidligere omtalte Cigarmager, som for 14 Dages Tid siden flygtede fra Præstø Fattiggaard, holdt igjen i Fredags sit Indtog paa Arresten

under Ledsagelse af en Politibetjent fra Kjøge, hvor han var standset i sin videre Færd; dersteds har han maattet afsone straf for Løsgængeri. Den bekjendte "Sølle", hvis hjemlige Optræden snart er blevet Fattigudvalget for broget, paatænkes det nu efter Forlydende at anbringe paa Korsør Tvangsarbejdsanstalt, i alt Fald for en Tid.

>>>> 00000 <<<<<

Om Marie Larsen

Den 5. august døde Marie Larsen og hermed mistede Præstø en af sine markante skikkelser.

Der er skrevet meget om de mange opgaver, Marie Larsen tog sig på og de mange projekter, hun fik sat i gang, men her i arkivet vil vi især mindes hende, som den der var med til at puste liv i kommunens lokalhistoriske arkiv.

Arkivet var oprettet i 1973, men efter 15 år var opmærksomheden om og interessen for arkivet blevet minimal. Det var på det tidspunkt, at Marie Larsen var med til at tage initiativet til at samle interesserede borgere til en indsats for den lokale historie. Dette initiativ førte først til dannelsen af "Lokalhistorisk Forening for Præstø Kommune", der til januar kan fejre sit 10-års jubilæum og senere til reorganiseringen af Præstø Lokalhistoriske Arkiv som en selvejende institution, der drives af frivillige medarbejdere.

Selvsagt har Marie Larsen været med i arbejdet i arkivet og i arkivstyrelsen, hvor vi har draget nytte af hendes store viden og erfaring, som vi vil komme til at savne. Ligeledes vil vi savne at kunne øse af det væld af viden om egnen og dets mennesker, hun besad.

Der er enkelte mennesker, der ved deres liv og virke fylder meget og har stor indflydelse. Marie Larsen var en af dem.

Elsie Bjørklund

Sensommertur til Køge.

Søndag d. 7. sept. havde Lokalthistorisk Forening for Præstø arrangeret en bustur til Køge. Min kone og jeg deltog i turen som de eneste repræsentanter for Bevaringsforeningen.

Fra morgenstunden kiggede man spændt på de mørke bygeskyer. Mon man kunne paraplyen og regnfrakken blive hjemme - meteorologerne havde lovet bedring i vejret op ad dagen, og det stolede vi så.

Vi fik en byge på vejen ind i bussen, men ellers havde vi ingen grund til at klage over vejret. Vi ankom til Køge ved 11-tiden og blev modtaget af museumsinspektør Marie Bach, som gav os en kort indføring i byen Køges historie. Både denne introduktion og den efterfølgende rundtur til fods i byens gader, torve og stræder og ikke mindst gårde, bar tydeligt præg af, at Marie Bach har en fortid som museumsinspektør i Køge.

Jeg har altid betragtet Køge som en spændende by, men det bliver ikke mindre spændende, når man får byens historie serveret, som vi fik det den søndag. Vi fik også fortalt om Sct. Nikolaus kirke's historie, men desværre var der ikke den dag mulighed for at komme ind at se kirken indefra. Men man fik appetit til selv at tage turen til Køge, for at bese kirken en anden gang. På dette tidspunkt trængte vi alle til lidt mad og drikke, og det have turarrangørerne løst udmærket med et besøg i en lille restaurantshave, hvor vi fik afhjulpet det lille problem.

Eftermiddagen benyttede vi til et besøg i Køge museum, som har til huse i en af byens dejlige gamle bygninger. Det var så heldigt, at der i museets have den eftermiddag blev forevist, hvordan bronzestøbning har fundet sted i vikingetiden. Turens deltagere fulgte denne proces med stor interesse.

På hjemvejen besøgte vi Vallø slot og den gamle hestestald, som er indrettet som et anneks af Køge museum. Der fortælles om slottets historie og om det landbrug og skovbrug, som har fundet sted på godsets jorder. Vejret var nu så godt, at man kunne nyde den medbragte kaffe i den skønne slotspark. Derefter vendte vi hjemad mod Præstø efter endnu en dejlig og oplevelsesrig sensommertur.

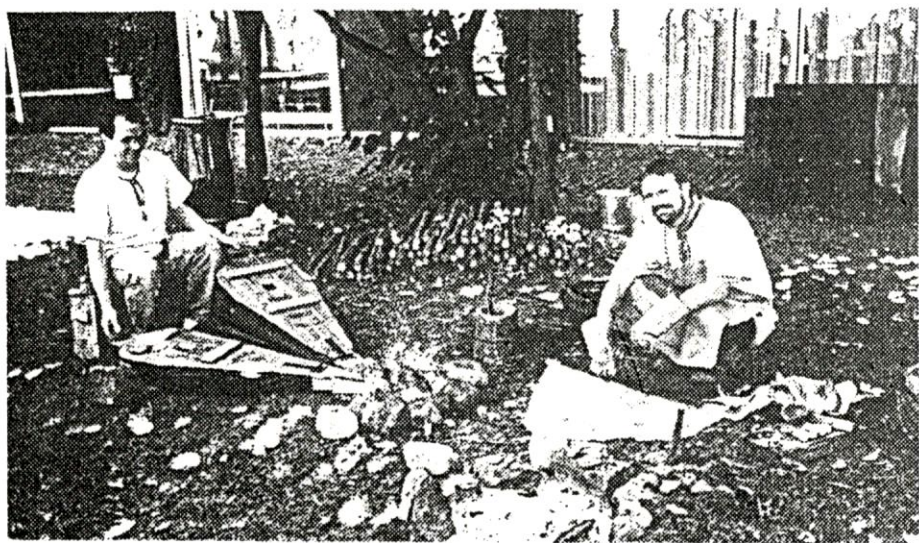
Egon Overbye.

Museumsinspektør Marie Back på Køge torv.

Byvandring i Køge

Demonstration af broncestøbning.